

Oświadczenie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego w sprawie konsekwencji propozycji „Polskiego Ładu” dla samorządu terytorialnego

Zapowiedź autorów „Polskiego Ładu” podniesienia dolnej granicy opodatkowania podatkiem PIT do kwoty 30 tys. zł zostanie bez wątpienia – jeśli przyjmie postać rozwiązania ustawowego – bardzo przychylnie przyjęta przez ogół podatników. Zdecydowanie inaczej jednak ta kwestia wygląda z perspektywy jednostek samorządu terytorialnego, z czego sami podatnicy nie zawsze zdają sobie sprawę!

Finanse samorządów lokalnych doznały istotnego uszczerbku w wyniku niedawnego obniżenia stawki pierwszego progu podatkowego oraz zwolnienia z podatku od dochodów osobistych osób do 26. roku życia. Zmniejszenie wpływu do kasy samorządu z tego tytułu to strata sięgająca blisko 7 miliardów zł. Uszczerbek ten nie został zrekompensowany w sposób mający za podstawę zobjektywizowane kryteria. Ostatnia zapowiedź wprowadzenia kwoty 30 tys. zł jako wolnej od podatku PIT jest zapowiedzią powstania jeszcze poważniejszego deficytu (sięgającego dodatkowych 10 miliardów złotych). Jednocześnie zapowiada się tworzenie specjalnego funduszu, zarządzanego centralnie, który miałby uzupełniać potrzeby samorządu. Wszystko to prowadzi do umocnienia zjawiska klientelizmu, ustawiającego samorządy w pozycji petenta. Stanowi to jawne zaprzeczenie konstytucyjnej pozycji oraz samej idei samorządu terytorialnego.

Przypominamy, że jednostki samorządu terytorialnego są wspólnotami obywateli połączonych więziami społecznymi, gospodarczymi i kulturowymi (art. 15 ust. 2 Konstytucji). Społeczności te realizują ważne dla nich cele przy ich finansowaniu z różnych źródeł, z których najważniejszymi są dochody własne JST – bo ta kategoria dochodów wymieniona jest w Konstytucji (art. 167 ust. 2) w pierwszej kolejności. Pozostałe to subwencje i dotacje rozdzielane z budżetu centralnego. Źródłem najważniejszych dochodów własnych wspólnot samorządowych są udziały w podatkach PIT i CIT (podatki osobiste i od przedsiębiorstw). Taka hierarchia dochodów wynika z samej istoty konstytucyjnej zasady samodzielności gmin, powiatów i samorządowych województw (art. 165 ust. 2 Konstytucji) i jest tej samodzielności, często zwanej także autonomią finansową, podstawowym wyrazem i zarazem gwarancją.

Bez samodzielności w podejmowaniu decyzji w trakcie wykonywania zadań publicznych nie może być mowy o kreatywnej roli wspólnot samorządowych. Zaś warunkiem samodzielności, i to nie tylko w odniesieniu do sfery finansowej, są własne zasoby, w tym autonomiczne, własne dochody. Ta zależność jest wprost proporcjonalna: im większy udział dochodów własnych, tym większa samodzielność w poszukiwaniu optymalnych rozwiązań. Ograniczanie udziału dochodów własnych, nawet jeśli towarzyszyłoby temu zwiększanie subwencji i dotacji,

wiedzie prostą drogą do likwidacji samorządności i cofa nas wszystkich do czasów, kiedy samorządu – tak jak przed 1990 r. – nie było, do Rad Narodowych i partyjnych nominatów na ich czele. Wiedzie do utraty, tak wartościowej z punktu widzenia kreowania lokalnego rozwoju, możliwości ponoszenia przez obywateli odpowiedzialności za decyzje wpływające na sytuację, w jakiej znajduje się gmina, powiat czy województwo

Ostatnie 30 lat to w znacznej mierze historia sukcesu polskiej samorządności terytorialnej, osiągniętego przede wszystkim dzięki inwencji oraz odpowiedzialności wspólnot samorządowych i ich liderów. Dorobek ten nie może zostać zmarnowany. Zmiany w systemie podatkowym nie mogą prowadzić do zapaści finansów lokalnych i ograniczania autonomii samorządów – będzie to bowiem miało fatalne skutki dla rozwoju kraju. Społeczności lokalne potrzebują stabilności finansowej i swobody w kształtowaniu swojego rozwoju!

Apelujemy o rozpoczęcie otwartego dialogu na temat przyszłości samorządu terytorialnego prowadzonego w duchu zaufania do liderów lokalnych i ich doświadczeń w ciężkiej pracy na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców. Środowisko samorządowe potrzebuje rzetelnej dyskusji na temat systemu finansowania samorządów, umożliwiającego wspólnotom lokalnym realizację zarówno bieżących zadań, jak i wieloletnich planów rozwoju.

Warszawa, 24 maja 2021 r.